

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Тарих факультеті

Дүниежүзі тарих, тарихнама және деректану кафедрасы

Бекітілді

Тарих факультетінің Ғылыми кеңесінде

Хаттама № 2 «29 қыркүйек» 2025 ж.

Факультет деканы Байгунаков Д.С.

**«104334 Деректану мен тарихнаманың теориялық-методологиялық мәселелері»
ПӘНІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ**

«7M01602-тарих және география» білім беру бағдарламасы

1-курс, күзгі семестр

5 кредит

Алматы 2025 ж.

Пәннің қорытынды емтихан бағдарламасын құрған: т.ғ.д., профессор Т.Ә. Төлебаев

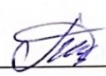
«7M01602-тарих және география» білім беру бағдарламасы негізінде әзірленген.

Дүниежүзі тарих, тарихнама және деректану кафедрасы мәжілісінде қаралды және ұсынылды

«_27_»_09_2025 ж., хаттама №_1_

Кафедра меңгерушісі Мырзабекова Р.С.

Оқыту және білім беру сапасы бойынша

академиялық комитеттің төрайымы Бижанова М.Т..

«_05_»_09_2025 ж., хаттама №_1_

КІРІСПЕ

««7M01602-тарих және география» білім беру бағдарламасы бойынша магистранттың білім алу бағдарламасын игеру жалпыға міндетті білім стандартына және академиялық саясатқа сәйкес, пәнді оқып игеру емтиханды тапсырудан тұратын қорытынды бақылаумен аяқталады. Қорытынды бақылауға докторантураның оқу бағдарламалары мен оқу жұмыс жоспарына сәйкес, пән бойынша білім алу процесін аяқтап тиісті балл жинаған докторанттар ғана жіберіледі. Емтихан академиялық күнтізбеде және оқу жұмыс жоспарында көрсетілген мерзімдерде өткізіледі.

Қанағаттанарлықсыз баға алған магистранттарға осы кезеңдегі қорытынды бақылауды қайта тапсыруға тек ақылы түрде кредит төлеп, қайта оқу арқылы рұқсат етіледі. Апелляция беру қарастырылған. Емтихан нәтижесі бойынша қанағаттанарлықсыз баға алған докторант қайтадан оқуға тіркеледі, егер емтиханнан 25-49 балл алса онда қайта тапсыру FX қайта тапсырылады. Қанағаттанарлықсыз баға алғаннан кейінгі берілген денсаулық жағдайына байланысты құжаттар қарастырылмайды.

Бағаны көтермелеу мақсатында емтиханды қайта тапсыруға жол берілмейді.

Емтихан сұрақтары тексерістен өтіп бекітіледі.

Бағдарлама «Универ» жүйесіне жүктелді.

I. Қорытынды емтихан бағдарламасын өткізу ережесі:

1. Емтихан жазбаша түрінде өткізіледі.
2. Емтиханның өтуін қадағалу – бақылау камералар, оқытушылардың кезекшілігі арқылы жүзеге асады.
3. Емтихан сұрақтарының жалпы саны – 30, әр емтихан тапсырушыға универ жүйесіндегі генерациялау негізінде 3 сұрақ беріледі.
4. Ұзақтығы - 2 сағат.
5. Докторанттардың жазбаша жұмыстарын Емтихан Комиссиясы тексереді.

II. Қорытынды емтихан бағдарламасының регламенті:

1. Емтихан кесте бойынша өткізіледі.
2. Емтихан тапсыру ережесіне сай, докторант емтиханға 30 минут қалғанда аудиторияда болу керек.

III. Емтихан нәтижелері:

1. Мемлекеттік Емтихан Комиссиясы магистранттардың жазбаша жұмыстарын тексерген соң, пән оқытушысы баллдарды «Универ» жүйесіне енгізеді.
2. «Универ» жүйесіндегі қорытынды тізімдемеге докторанттардың баллдары 48 сағаттың ішінде қойылады.
3. Емтихан нәтижелері бақылау камералардың нәтижелері негізінде қайта қаралуы мүмкін.
4. Егер докторант емтихан тапсыру ережесін бұзса, докторанттың емтихан нәтижелері жойылады.

ҚОРЫТЫНДЫ БАҒДАРЛАМАСЫ

БАҚЫЛАУДЫҢ

ТАҚЫРЫПТЫҚ

Теорема, теория ұғымдары. Метатеория және макротеория: ұқсастығы мен айырмашылығын сипаттау

Модернизм макротеориясының ерекшеліктерін, қолданылу жолдарын сипаттау. Постмодернизмнің мәні мен мазмұнын айқындау. Постмодернизмнің ерекшеліктерін көрсете отырып тарихнама мен деректанулық зерттеулердегі орнын баяндау

Структурализм мен постструктурализм: мәні мен мазмұны және ерекшеліктері. Структурализм мен постструктурализмнің тарихнамалық, деректанулық зерттеулердегі орны туралы мәселелерді айқындау.

Методология ұғымы және оның ерекшеліктері. Теория және методология ұғымдары. Метод және методология: ұқсастықтары мен айырмашылықтары.

Методологияның ғылыми зерттеудегі орны мен маңызы. Методология ұғымы және оның ерекшеліктері мен маңызын айқындау.

ұқсастықтары мен айырмашылықтарын талдау және мәселе бойынша еңбектердің библиографиялық көрсеткіштерін жасау.

Эволюционизмнің қалыптасуы мен дамуы, ондағы дарвинизмнің орны.

Антиэволюционистер мен бүгінгі Харун Яхияның тұжырымдары. Эволюционизм және тарих ғылымы. Эволюционизмнің қазақ тарихын зерттеудегі кемшіліктерін көрсету.

Диффузионизмнің негізгі тұжырымдары мен методологиялық бағыт ретіндегі маңызы. Диффузионизмнің таралуы. Гипердиффузионизм: мәні, ерекшеліктері. Диффузионизмнің қазақ тарихы мәселелерін зерттеудегі орны мен маңызы. Диффузионизмді тарихнамалық және деректанулық зерттеулерде пайдалану

Диффузионизмнің негізгі бағыттары. XX-ғ. ортасындағы эволюциялық тарихтану. Диффузионизмнің тарихнамалық және деректанулық зерттеулердегі ролі.

Эволюционизмнің тарихнамалық және деректанулық зерттеулердегі ролі. Диффузионизмнің тарихнамалық және деректанулық зерттеулердегі ролі. Диффузионизмнің тарихнамалық және деректанулық зерттеулердегі ролі.

Қысқаша сипаттама: тарихнамалық және деректанулық зерттеулер

1. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

2. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

3. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

4. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

5. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

6. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

7. Ақсауов, М. П. Мәдениеттің тарихнамалық және деректанулық зерттеулері. Алматы: Қазақстан Республикасының Ғылым Академиясы, 1998. — 90 б. — 1000 экз. — ISBN 5-7644-0000-0.

Функционализм: мәні, мазмұны мен қолданылуы. Құрылымдық функционализм: негіздеушілер, ерекшеліктері. Функционализмді тарихнамалық және деректанулық зерттеулерде пайдалану. Функционализмді қазақ тарихын зерттеуде пайдалану жолдары

Позитивизм: мәні, мазмұны мен қолданылуы. Неопозитивизм. Постпозитивизм: негіздеушілер, ерекшеліктері. Позитивизмді тарихнамалық және деректанулық зерттеулерде пайдалану. Позитивизм және постпозитивизмді қазақ тарихын зерттеуде пайдалану тәсілдері

Г. Гарфинкельдің өмірі, басты еңбектері. Әңгімелік сөздерді талдау бағыты. Этнометодологиялық герменевтика. Қарапайым күнделікті өмірді талдау бағыты.

Дәстүрлі методологиялық бағыттардың XX—ғ. ортасындағы жағдайы. Этнометодология: мәні, мазмұны. Этнометодология және қазақ тарихы мәселелері. Этнометодологияны тарихнамалық және деректанулық зерттеулерде пайдалану

Э. Гуссерль: өмірі мен қызметі, феноменологияны қалыптастырудағы орны. Оның ізбасарлары және олардың феноменологияның дамуындағы орны.

Феноменологияның қалыптасуы, мәні мен мазмұнын, ерекшеліктері. Феноменологияны методологиялық бағыт ретінде қолдану жолдары. Феноменология және қазақ тарихы мәселелері. Феноменологияны тарихнамалық және деректанулық зерттеулерде пайдалану

Емтиханға дайындалу үшін ұсынылатын әдебиеттер

1. Астахов М. В. Методология исторической науки. Историко-библиографическое исследование отечественной литературы 80-х — 90-х гг. XX в. Том I. Библиография. Историография. Общая и специальная методология исторической науки / СЦАИ. — Самара, 2006—289 с.

3. Королев А. А. Теория и методология современных исторических исследований. Библиограф. сб. М., 1995.

1. Джордж Ритцер, Джеффри Степниcki. Әлеуметтану теориясы. А., 2017

2. Репина Л.П., Зверева В.В., Парамонова М.Ю. Тарихи білім тарихы. А., 2016

3. Медушевская О. М. Теория и методология когнитивной истории /О. М. Медушевская. —М., 2008

4. Дьяков В.А. Методология истории в прошлом и настоящем. М., 2004.

5. Иванов В.В. Соотношение истории и современности как методологическая проблема. М., 2003.

6. Хаттон П. История как искусство памяти. СПб., 2003.
7. Лаптева М. П. Теория и методология истории: курс лекций / М. П. Лаптева; Перм. гос. ун-т. — Пермь, 2006. — 254 с.
8. Смоленский Н. И. Теория и методология истории. М2008. — 272 с.
9. Журов Ю. В. Проблемы методологии истории. — Брянск, 1996. — 144 с.
10. Медушевская О. М., Румянцева М. Ф. Методология истории. М., 1997. — 72 с.
11. Төлебаев Т.Ә. Қазақстан тарихы мен тарихнамасының өзекті мәселелері. Алматы, Қазақ университеті, 2016.
12. Иванов Г. М., Коршунов А. М., Перов Ю. В. Методологические проблемы исторического познания. М., 1998
13. Коломийцев В. Ф. Методология истории (От источника к исследованию). М., 2001. — 191 с.

Қосымша

14. Малиновский Б. Магия и религия. М., 2000.
15. Малиновский Б. Научная теория культуры. М., 1999.
16. Могильницкий Б. Г. Введение в методологию истории. — М., 1989. — 175 с.
17. Парсонс Т. О структуре социального действия. М., 2000.
18. Парсонс Т. Система современных обществ. М. 1998.
19. Мертон Р. Американская социологическая мысль. М., 1996.
20. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в социологию. СПб., 1998.
21. Медушевская О. М., Румянцева М. Ф. Методология истории. М., 1997. — 72 с.
22. Ратцель Ф. Антропогеография. М., 2002
23. Кун Т. Структура научных революций. М., 1998.
24. Поппер К. Ницета историцизма. М., 1993.
25. Гарфинкель Г. Исследования по этнометодологии. — СПб., 2007. — 20-б.
26. Хайдеггер М. Прологомены к истории понятия времени. Томск, 1998.
27. Ингарден Р. Введение в феноменологию Эдмунда Гуссерля. М., 1999.
28. Шелер М. Феноменология и теория познания / Шелер М. Избранные произведения. М., 1994.
29. Мерло — Понти М. Феноменология восприятия. СПб., 1999.
30. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. — М.: ДИК, 1999. — 6-б.
31. Гуссерль Э. Картезианские мышления. — СПб., 2001. — 287-290 бб.
32. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. — СПб.: Фонд Университет: Владимир Даль, 2004.
33. Ингарден Р. Введение в феноменологию Эдмунда Гуссерля. М., 1999.
34. Шелер М. Феноменология и теория познания / Шелер М. Избранные произведения. М., 1994.
35. Мерло — Понти М. Феноменология восприятия. СПб., 1999.
36. Антология феноменологической философии в России, т. I, М., 1997;

То же, т. II, М., 2000.

Интернет-ресурстар:

<http://www.rkcntidad.kz>

<https://adilet.zan.kz>

<https://elib.kaznu.kz>

<https://elibrary.ru>

<https://ieeexplore.ieee.org>

**ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ
РУБРИКАТОРЫ**

Пән: Тарихнама мен деректанудың теориялық-методологиялық мәселелері

Форма: жазба (оффлайн)

Платформа: Univer АЖ

Критерийлер	Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз
1-сұрақ	27–30 балл	20–26 балл	14–19 балл	0–13 балл
Ақпараттық жүйелердің теориялық негіздері мен архив ісіндегі орны	Архив ісі мен құжат айналымындағы ақпараттық жүйелердің ұғымдарын, түрлерін және даму кезеңдерін ғылыми негізде түсіндіреді; архивтік процестермен байланысын дәлелдейді.	Негізгі ұғымдарды дұрыс сипаттайды, бірақ кейбір байланыстар толық ашылмаған.	Терминдерді үстірт біледі, теориялық тұжырымдары әлсіз.	Ұғымдарды шатастырады, теориялық түсінігі жоқ.
2-сұрақ	27–30 балл	20–26 балл	14–19 балл	0–13 балл
ЭҚАЖ және архивтік ақпараттық	ЭҚАЖ құрылымын және	ЭҚАЖ мен архивтік жүйелерді	ЭҚАЖ элементтерін біледі, бірақ	ЭҚАЖ туралы түсінігі жоқ, мысал келтірмейді.

жүйелерді талдау	функциялары н нақты мысалдармен сипаттайды; ҚР заңнамалары н және стандарттарды орынды қолданады.	сипаттайды, бірақ байланыстар мен мысалдар жеткіліксіз.	талдау толық емес.	
3-сұрақ	35–40 балл	25–34 балл	15–24 балл	0–14 балл
Ақпараттық технологияларды қолдану және қауіпсіздік мәселелері	Ақпараттық жүйелердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету тәсілдерін, деректерді қорғау мен шифрлаудың заманауи әдістерін сипаттайды; жасанды интеллект пен үлкен деректердің архив ісінде қолданылу мүмкіндігін талдайды; ғылыми қорытынды жасайды.	Технологияларды дұрыс сипаттайды, бірақ қолдану мысалдары шектеулі.	Технологияларды жалпы сипаттайды, бірақ талдау үстірт.	Тақырып бойынша білім мен түсінік көрсетпейді.